

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală.
Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

Psihologia modernă.

(Articol final).

Creștinismul, în forma lui cea mai desăvârșită, a dat — până acum neîntrecut — cea mai frumoasă și demnă dezlegare a problemei vieții omenești. În fața lui a vorbi azi despre materialismul ateist, ori a-l aprecia chiar: ar fi un anachronism prea bătător la ochi. Tema lor e demult deplasată.

Să nu întrelăsăm însă firul început despre creștinismul genuin!

Faptul, că ideea creștină înainte de renaissance-ul italian, dar și sub el (prin veacurile XI—XV) a triumfat complet în manifestarea minții și a sufletului omenirii civilizate de pe atunci, în mare parte dind ană mai multor teologii matadori de bună credință a susține, că în creștinismul de atunci și-ar fi ajuns toate frământările sufletului omenesc apageul cuvenit. Șiau avut dreptate, dar numai pe un moment anumit. A fost apoi o greșală de tactică în toți psihologii de atunci, în cari se petrificase ideea, că cea mai mare crimă din lume ar comite-o celea ar reforma, fie și numai un ungher din edificiul creștinismului deja ridicat la biruință...

A trecut apoi vremea cu valurile ei cutropitoare; conservativismul rău practicat provocase într'aceia un șir întreg de tragedii în frunte cu protestantismul și alte secte, ear peste vre-o două veacuri și încă ceva tot din creștinism (nu din cel genuin!) au răsărit o pleiadă de ateisti dintre cei mai încarnați. Să ne gândim numai la enciclopediștii și raționaliștii și anarhiștii veacului al XVIII-lea!

Aceste mișme, mai mult ori mai puțin primejdioase, s'au strecurat apoi prin sîta vremii până în zilele noastre.

Lauda Domnului și mîndria noastră, că creștinismul trăește și azi cu fruntea ridicată; ne-ar părea însă neasămănat mai bine, dacă am ști că nicio rană nu sîngează întrînsul!

Am atins în cele de până aci noima și valoarea creștinismului în concretizarea și evoluarea lui spre a putea pune cuatit mai în evidență: grija, datorința și responsabilitatea, cu care avem să ni-l prețuim.

Triumful creștinismului se bazează pe cea mai cuminte și rezonabilă dintre psihologiile pe până acum. Dovadă eclatantă și împrejurarea, că în lumea culturală de azi: *creștinismul conduce*. Până cînd psihologică creștinismului va fi *trează* și-și va ști da seamă, ca are de lucru cu suflete de oameni firețici și schimbăcioși, pe astă plandă mărginită, și până cînd va ști netezi cu demnitate asperităților vieții omenești: n'are să tremure șovăind. Nu putem însă îndestul accentua, că elementul dumnezeesc din creștinismul genuin — *durata nesfirșită și imutabilitatea principiară* — împreună cu zelul neobosit al multor *alți* creștini (sîrguitori — nu trîndavi!): de fel nu îndreptățește *pe niciun* creștin a sta cu minile în sin și a aștepta capital și măduă de viață *tot dela alții*. — Dimpotrivă: pilda bună dela alții să ne îndemne pe toți deopotrivă la muncă. Numai astfel putem spera, ca *tot momentul* următor să însemne pentru tabăra creștină și viitorul ei: *un nou câștig*.

Travezie deci! A înțelege, că *ce să faci*,

cum, dece și cînd să faci, înseamnă a fi *actual* sau: „modern“.

Azi cuvîntul modern pare o mîgîndeală în ochii multor somnoroși. De dragul acestora, o spunem, că a fi modern încă nu înseamnă a fi rebel în contra creștinismului, chiar precum invers: nici numele de „creștin pronunțat“ încă nu denotă întuneric și conservativism retrograd. A fi creștin modern — precum și trebuie necondiționat să fim toți, *carî trăim azi* cu numele de creștin, înseamnă a ști reprezenta esența creștinismului, fie în ținută, fie în vorbă, fie în orice fel de altă manifestare, astfel, ca valoarea lui absolută să străluciască deapururi *în plină actualitate*.

Eată pentruce una cu capul nu aprobăm acele vederi religioase-creștinești, cari azi, în veacul luminilor, mai permit să slujiască la altare ucenici cu pregătiri inferioare în ale inteligenței. Pentruaceia mulți nici nu pricep, cum se poate pretinde — precum de fapt se și pretinde — și dela inteligentul de elită superioară să-și împliniască după cuvenință datorințele împreunate cu comuniunea creștinească la un for inferior lui în privința pregătirilor.

Bine că harul preuției nu-l condiționează anii omoriți în școală; asta e lucru știut. Este însă altceva în treabă! Harul preuției *este și rămîne*: har, dar de supliniți înveci nu suplinește experiența, vederile și — *psihologia recerută* (d. e. și scaunul penitenciar!), ce rezultă numai din sîrguială conștientă și *multă* (*cel puțin* atît de multă, cîtă reclamă cea mai grea diplomă laică!) Fără astea păstorirea e defectuoasă și dă întregii noastre opere de mîntuire grotesca înfătoșare: par'că

FOILETON.

Poate să dispară un om?

3

de L. T. Meade.

Eu remarcăi mai cu seamă o cadă imensă, adăugată la un aparat, ce servește pentru a produce aer lichid în cantități considerabile. Constatînd că Digby nu este aci, nu ne-am ocupat mult cu laboratorul acesta. Cercetările din etajul de sus au rămas asemenea fără rezultat. Am vrut să coborîm, cînd Frost mi-a arătat o ușă, care n'a fost încă deschisă. Era închisă cu cheia. Eu și Garland am scos ușa din țîșni. O fată tineră era acolo, ghemuită lîngă pat, cu capul ascuns în mîni. Noi înaintarăm, ea își întoarse capul: era Muriel. Cu sfortare își duse minile la frunte și încetul cu încetul își veni în simțire.

— Unde-i Digby? L-ați găsit? E scăpat?

Nu știu, răspunsei eu, încercînd s'o liniștesc. Noi îl căutam. Dumnezeu să ne ajute!

— Eu întregă ziua am fost ținută închisă aici, și mi-s'a dat să înghit nu știu ce fel de doftorie. Nu știu nimic despre ceiace s'a petrecut. Digby e în casă?

— El a venit. Noi îl căutam și sperăm că-l vom găsi.

— A venit? Atunci nu-l veți mai găsi niciodată!

Ea scoase un țipet ascuțit și căzu jos lesinată. Culcarăm pe nefericita fată în pat. Garland o făcu să înghită cîteva picături.

Plecarăm d'acolo și cînd ajunserăm în antret, Frost stetea făcut în picioare.

— Digby nu este aci, murmură el.

— Trebuie să fie, afirmă Garland. Vom dărîma casa.

Inspectorul primi. Ordinele lui fură date.

Începuse puțin să se albiască de ziuă, cînd zece oameni, pe cari i-a fost trimis să-i caute, începură să spargă casa din temelie până la acoperiș. Podelele casei erau rupte și grinzile ridicate. Odăile se umplură de tîncuială, murdărind momare, bilele scumpe. Păreții fură îngăuriți cu un sfredel dulapurile jăfuite, sobele rupte și cercetate. Într'un cuvînt, totul era răsturnat cudesăvîrșire. În fine percheziția se isprăvi cu minuțioase cercetări în subsoluri și în pivnițe.

Ei bine, doctore Garland, ești mulțumit? întrebă inspectorul.

Noi coborîserăm în grădină și Garland stetea proptit de un pom cu minile în buzunare și cu ochii fixați în pămînt. Frost își resucia mustețile lungi. Nervii noștri erau grozav de încordați.

După cîteva minute un zgomot de roț ne făcu să întoarcem capul. O trăsură se opri la poartă, din care se coborî directorul dela poliție, după care a fost trimis Frost. Garland intrase deja de mai înainte în casă. Văzînd că și noul

venit vrea să intre, îl urma. Trecurăm prin antret și intrarăm în odăia unde erau păziți locuitorii casei, afară de sârmana Muriel, cînd, spre marea noastră uimire, auzirăm sub noi un rîs lung și ciudat. Rîsul acesta ieșia din gura lui Garland. Ne uitaram unul la altul. Ce putea însemna asta? Poate a găsit teafăr pe Digby? Coborîrăm. Înainte de a intra în laborator, rîsul izbucni din nou. Speranța mea se schimbă deodată într'o spaimă teribilă. Rîsul acesta scurt și metalic nu părea omenesc. Stînd drept, în mijlocul odăii, Garland avea aerul unui nebun.

— Ce aveți? strigă eu.

El nu răspunse, ci arătă cu degetul o mașină enormă cu masse de oțel, și izbucni într'un rîs care mă făcu să tremur. Directorul se apropie repede de dînsul și îi puse mîna pe umăr.

— Ași vrea să știu ce înseamnă asta, Garland? îi zise cu severitate. Poate ști ce a devenit? Unde e?

Garland arătă cu mîna către cîmpie. Crezui că va reîncepe criza nervoasă. Se liniști însă și începu cu o voce clară!

— E mort, domnule, și nu veți mai regăsi niciodată corpul lui. Nu veți putea deschide o anchetă, fiindcă nu se poate face anchetă asupra unui lucru care nu există.

Vîntul l-a luat și l-a risipit peste cîmpii. Nu mă priviți așa, Pleydell, eu nu sînt nebun; deși e minune că la ora asta n'am înnebunit încă cu

creștinismul nostru ar fi mai mult pentru femeii, decît pentru bărbați. Îmi pare, că în privința asta sinagoga, cu mulțimea jobenaților ei, așa cum e, dar e mai sumeată!

Cînd vom ști pe deplin cumpăni exigențele de mai sus și amăsurat lor vom da și o directivă înteegei noastre meniri de preoți ai legii nouoi în mijlocul omenirei, atunci să fim convinși că și preoțimea noastră — și ca demnitate și ca carieră — se va ridica earăși în planul dintăi, precum e azi d. e. în America.

Da, da, decît că preoții americani, înțeleg grosul lor, nu se îndestulesc cu pregătiri inferioare, sînt apoi cei mai devotați chemării lor, și sînt *sîrguitori* fără seamăn, în frunte cu — vlădicii... Pe noi, înafară de rare esceptii, ne calomniază norodul în față, că am fi sinecuriști: acolo poporul își adoară pastorul. Noi pîndim cu undița după „moderniști primejdiși“ și punem spînzurătorii la spatele celorce ar îndrăzni să ne clatine din jîlturile catifelate și să ne stea în față cu figura pătîmindă a D. N. I. Cr.: acolo sînt toți frații și toți sînt convinși între sine, că e o apucătură păgîneasă și spurcată să calci în sufletul și sudorile cuiva; nu sînt bănueli rele, ci numai dragoste pentru muncă și progres!

Să fim decî cuminți și să pricepem degetul muștrător al vremii. Să nu ne ascundem, ca piticii din bazme, în vizuine proaste, fugind dinvinea pretențiilor timpului înaintat în care trăim, ci să stăm în plan: senini și drepti ca lumina!

Acî apropoul: Mai multă superioritate în fapte și în gîndiri prestetot; ear în special: mai curată convingere evanghelică și — mai multă *psihologie modernă* în creștinismul nostru românesc!

I. Rosiu.

Hm...

Incheiem și anul al IV. al existenței micului nostru stîndard cultural, clătînd din cap, și resuflînd în fireasca interjecție, pusă ca titlu în capul acestor rînduri, sub care ne ascundem o doză bună de mîhnire sufletească.

Cînd am pornit la drum, credeam, în nevinovația noastră, că vom reuși mai cu înleznire a străbate către țelul fixat în pro-

toșii. Priviți și ascultați. El arată cada cea mare de metal.

— Cada asta conținea aer lichid. Digby legat, cu un căluș în gură, a fost aruncat de ucigași înlăuntru, probabil după ce și-a arătat harta. Moartea a fost instantanee.

— Și dacă e mort... cadavrul?

— Așteptați numai. D-voastră cunoașteți experiența ce se face în laboratoare. Ea consistă în fortificarea unui epure, care în urmă poate fi prefăcut în praf într'o piuliță, ca orice peatră fărîmabilă. Astfel a fost fortificat corpul nefericitului nostru prietin. Au fost deajuns patruzeci de minute. Nu uitați că e vorba de 312 grade, Fahrenheit, subț zero. Acum priviți!

El arată cu mîna o mașină groasă cu masse de oțel, și o bancă plină de ferestreie, foarfeci, pilugi și piulițe.

— Mașina asta este o măcinătoare. Am găsit în praful lipit de grămezile astea de oțel, devenind aparent prin reacțiune chimică, următorul. El luă un product chimic, conținînd un fel de lichid vinăt.

— Asta e sînge. Știind noi că Digby n'a părăsit casa, asta ne arată cu unicul distructor, focul, a fost înlăturat, că cada asta este alăturată la mașina destinată a face aer lichid în cantități conziderabile, și înfine că operația a putut fi bine dusă la cale de locuitorii acestei case. Toate astea imi explică ceiace s'a întimplat. Corpul acestui

gramul nostru. Nădăjduiam, că ai noștri ne vor aprecia gîndul bun din care s'a zămislit îndemnul pornirii noastre pe o cărare atît de spinoasă. După ce am parcurs însă o părțică bunișoară a poteci, eată-ne nevoiți să strigăm, către ceice ne urau drum bun și ne filfaiau cu batistele la plecare: am tăbărit! Și poposînd la mijlocul priporului, stăm cu capul proptit în mîni și ne gîndim la pricina greutăților întîmpinate la tot pasul, zmîncit din vloga avîntului nostru sufletesc.

Pricina tuturor pricinilor o găsim ca și înavea în rătăcirea judecării... Noi Români cîntărim orice rezultate cu altcîntar. Lipsindu-ne adeseori priceperea cuvenită în aprecierea lucrurilor, ni-se par și rezultatele altcum decum sînt în realitate. De cele mai multeori, vedem lucrurile mărite în fantazie. Mi-aduc aminte cum venind odată marele bariton Popovici-Beyrut să concerteze și prin cîteva orașe din Banat, aici în Oravița bunăoară, cînd și-a căscat gura, a rămas tot publicul nemulțumit... că n'a spart și ferestrele teatrului, cum își închipuiseră ai noștri până a nu-l auzi. La noi încă n'a netezit experiența zborul pueril al fantaziei. Poporul crede și acum că luna o mîncă vîrcolacii, niște hale mai mari decît luna, ear pămîntul întreg, proptit pe trei furci, îl ține în mîna o mo-gîndeată, pe care și-o închipue poporul mai năzdravănă și decît cele patru vînturi...

Așa și noi cu „Progresul“ nostru. Cîta lume nu va fi așteptînd să zburăm prin nourî, ori celpușin să mutăm dealul din Cacova, care de atîta vreme le stă în drum țaranilor. Deciteori n'am fost nevoiți să înghițim cele mai ciudate osînde, că ce vrem noi cu „Progrezia“ noastră. Alții ne ocărăsc că de ce nu cultivăm graiul poporului. Ba unii ne bagă de vină că greșim și împotriva gramaticii, scriind „intelectuali“ înloc de „intelenți“. Astfel furișîndu-se unul cîte unul sub diferite pretexte, cei mai mulți dintre „ai noștri“ caută să se scape de sub povara plătirii abonamentului. Cu cine vrei, decî, să faci biserici?

Am ajuns la o răs_pîntie, de unde nu mai putem nimeri calea cea adevărată. Nu știm să o mai luăm înainte, ori să ne întorcem îndărăt dela mijlocul drumului. Nu în figuri oratorice, ci grăim purul adevăr, cînd, izbucnînd într'un caracteristic

nefericit este ca și cînd n'ar fi existat; nu rămîne nicio bucată mare cît boldul unui ac cu gămălie. Nu se găsește în analele crimei niciun exemplu ca acesta. Ce poate face legea pentru noi? Poți ține o anchetă asupra nimicului? Poți învinovați pe cineva de ucidere, cînd nu găsești victimă, nici urmă de victimă?

Invenția asta crudă a făcut pe Garland să ridă astfel.

Acum totul era gata...

Înainte de a părăsi casa asta oribilă, am luat măsuri ca Muriel Scaiffe să fie transportată într'un spital din Londra. Sărmana fată, a suferit mult; mai multe săptămîni a fost între viață și moarte. Cînd și-a revenit în fire, nu-și mai aducea aminte de nimic. A uitat cu desăvîrșire pe Oscar Digby, și casa dela Hampstead era pentru dînsa ca și cînd n'ar fi existat niciodată. Spaniolul și soru-sa au fost dați în judecată pentru uciderea lui Oscar Digby. Dupăcum prevăzuse Garland, ei au scăpat de condamnare, grație unor motive tehnice și a imposibilității de a se da dovezi. Ei au plecat în țara lor și niciodată nu s'a mai auzit vorbindu-se despre ei.

După multă îngrijire Muriel și-a recăpătat cu desăvîrșire sănătatea. Este un an decînd a devenit soția mea și sper că e fericită. Eu o privesc deja demult ca pe cea mai bună și fermecătoare dintre femei.

Ileana.

(Fine).

hm... ne dăm pe față pațania. Din cele experiate tovarășii mei de drum țîn una, c'ar fi bine să apucăm și noi pe o cărare ne-bătucită pân'acum, schimbînd busola luntriței spre a ajunge mai cu siguranță la mal. Am și pus la cale cautarea mijloacelor pentru a ne putea lărghi matca, dar cum avem a da cu securea într'un buciom și mai greu de despicaț, n'avem încotro, trebuie să așteptăm plinirea vremii pînă cînd ne vom putea pregăti cu merinde trebuitoare pentru această cărare nouă. Și ne bucurăm că ne va ajuta bunul Dumnezeu să putem **încurînd** vesti cititorilor noștri că am făcut un pas însemnat întru dezvoltarea „Progresului“ nostru, care nu ne îndoim că vr'odată totuși se va găsi o lume mai bună să-l vadă și aprecieze, și fără atîta afișare, atît zvîrcolirile de pân'acum cît și cele deacum înainte.

În această conștiință, mulțumind numărului noștri conlucrători, cum și celorlalți puținii sprijinitori pentru ajutorul ee ni-l dau, încheiem, anul IV. și cu numărul viitor trecem pragul anului V. dela care și cititorii, dar **și noi** așteptăm **mai mult!** Gheorghe Jianu.

IGIENĂ.

Ce spune d-l P. Cartian, directorul abatorului.

D. Pompiliu Cartian, medic veterinar și directorul abatorului din București, a avut următoarea convorbire cu un redactor al ziarului „Universul“:

— Privind cu trei ani, înapoi progresele realizate în Capitală pe tărîmul igienei publice — spune d. Cartianu, — un cercetător conștiincios al fenomenelor sociale, ar putea spune mult despre aceste progrese. Zi cu zi s'a făcut cîte ceva pentru igiena Bucureștenilor în general și în special pentru igiena alimentară.

Controlul sanitar alimentelor nu mai este astăzi o ficțiune și el tinde să fie dince-ince mai perfect. Lipsa unei educațiuni sanitare a populațiunii se opunea totdeauna acțiunii medicilor din pricina moravurilor existente. Evident, legea progresului a făcut să ne dezvoltăm și pe această cale dar am fi nedrepti să tăgăduim ori să trecem subț tăcere rolul de seamă ce l-a avut, în această dezvoltare și în acest progres, administrația comunală a Capitalei. Nu vreau să adulez pe nimeni, însă trebuie spus că sînt admirabile sacrificiile ce conducătorii Capitalei le-au făcut pentru opera sanitară.

Dorința tuturor trebuie să fie ca toate administrațiile publice să fie însuflețite de același sentiment al binelui obștesc. În urma erei sanitare inaugurată acum trei ani, toate stabilimentele alimentare numai inspiră desgust ca eri măcelăriile debitele de mezeluri, de brînză, lapte, etc. sînt astăzi curate, confortabile și înzestrate cu tot ce poate asigura o lîună desfacere și o bună păstrare a alimentelor.

— Dar asupra fabricelor de mezeluri?

— Fabricile de mezeluri cari în majoritate erau cuiburi de infecțiune, de fraudă și de speculă, sînt acum aceia ce trebuie să fie, ear unele pot fi puse alături de stabilimentele asemănătoare din occident.

Birturile, de asemenea, numai sînt izvoare, știute și neștiute de otrăvuri alimentare, ear în băcăniile alimentele sînt acum obiectul unei bune îngrijiri.

— Asupra comerțului ambulant ce credeți?

— Comerțul ambulant cu carnea, mai totdeauna alterată și el chiar bolnavă, este astăzi prohibit, ear foloasele acestei măsuri sînt încalculabile pentru igiena publică. S'a pus ordine și regulă ear în corpul sanitar disciplină și puțină împlinire datoriei. S'a făcut deodată educația corpului sanitar și educația negustorului.

— Dar ați avut și conflicte destule?

— Au fost, ce e drept, conflicte între agenții igienei publice și între comercianții de diferite categorii, cari se credeau nedreptățiți printr'o atare acțiune sanitară. Aceste conflicte, cari erau fatale la început, s'au rărit însă pînă într'atît, încît astăzi

numai sînt provocate decît de negustorii prea dirji, prea puţin scrupuloşi, decît acei — din fericire puşini la număr — cari cred că ţara aceasta poate rămîne în urmă numai fiindcă interesele lor o cer. Majoritatea comercianţilor, spre lauda lor, au înţeles scopul folositor urmărit de autorităţi şi binevoitori, au rupt cu trecutul şi astfel s'a făcut educaţia negusturilor Capitalei, spre binele public.

„Mulţi negustorii spun astăzi, cu toată convingerea, că rezultatul final al şcolii sanitare ce li-s'a făcut în ultimul timp, a fost de folos nu numai igienei publice, dar şi comerţului însuşi. Astfel sînd lucrurile, e firesc ca atunci cînd, într'o înaltă instituţie de comerţ, s'a ridicat o voce sau două care, în mod pătimăş şi prea personal, să se discute acţiunea şi autoritatea comunală a dus-o pe tema sanitară, învinuind-o de samavolnicie — era firesc ca aceia înaltă instituţie să procedeze aşa cum a procedat, respingînd cel puţin formula pretenţiunilor absurde, sub formă de moţiune, exorimate de cel interesat.”

ECONOMIE.

Banca culturală.

În Budapesta e pe cale de a se alcătui o bancă nouă ca formă şi aleasă ca ţintă.

Drept pildă vrednică de urmat — povestim aici planul alcătuirii acestei bănci:

Pentru cultura şi literatura ungurească lucrează în Ungaria o mulţime de reuniuni ungureşti. Noi mai mult ştim despre „Emke” din Cluj, care face aproape minuni în rostul acesta. După „Emke” să înşirue cu multă încredere reuniunea din Bănat zisă „Délmagyarország Kultur Egyesület”.

Această reuniune în plină lucrare a iscodit acum o nouă armă pentru scopurile sale.

Alcătuieşte cu aşezămîntul în Budapesta o bancă nouă, numită „Magyar Kultur Bank”. Capitalul acestei bănci s'ar aduna din darurile ce dă fiecare ungur pentru scopurile lor culturale.

Fiecare sumă dată, fie orcît de mică îi dă dreptul celui ce a cinstit-o, să fie fondator (înloc de acţionar) a băncii plănuită. Fiecare dar formează o fundaţie şi cinstitorul şi cu o coroană mîcar, ajunge fondator şi stăpîn al băncii.

Astfel alcătuită bancă, ea nu va trebui să lucre ca să dea dividende la acţionari, că nu are după ce, pentru cîste nime nu cere camătă.

Aşa fiind întreg câştigul băncii se poate şi de fapt se va şi da pentru scopurile culturale ungureşti.

An de an toţi Românii de bine dăm de zece şi sute de ori cîte 1 coroană, cînd 1 florin, cînd mai mult, după putere şi după avere — pentru scopuri culturale româneşti.

An de an ies din pungile noastre cel puţin 4—500 mii coroane, în afară de ce dau băncile noastre cam 100.000 coroane la an!

Şi sumele astea mari, se fărîmă în pişule şi coroane, după care numai rar se mai pot căuta roade.

Să socotim însă ce am putea face, dacă am primi şi noi planul unei bănci culturale după pilda reuniunii ungureşti D. M. K. E.

Să zicem de pildă că „Asociaţiunea” noastră ar porni mişcarea pentru alcătuirea unei astfel de bănci culturale, aşezîndu-o la loc potrivit.

În doi ani cel mult, cu pişule şi cu coroane s'ar putea aduna direct şi prin despărţăminte, cu un plan bine stabilit — cel puţin un milion coroane. Cu acest capital fără obligamente de dividende s'ar putea ajunge la un câştig curat deja în primul an de cel puţin 50—60.000 cor. şi cu suma asta s'ar putea face minuni pe tărîmul nostru cultural şi social şi s'ar putea sprijini literatura şi cartea românească în o măsură aproape fabuloasă, pentru noi, dedaţi să ne izbim la tot pasul de sărăcie!

Ce ar zice cei chemaţi să se facă o încercare?
„Tovărăşia” **V. C. O.**

FELURIMI.

Proiectul de lege pentru introducerea învăţămîntului primar obligator în Rusia a căzut în comisiunea specială a Dumef. Reprezentantul ministerului instrucţiunii publice şi al ministerului de finanţe a declarat că statul nu are de unde da pe fiecare an suma de zece milioane de ruble ce-are trebui pentru introducerea acestui învăţămînt.

Moda şi clima în Lisabona. În capitala Portugaliei temperatura, în vremea erno, e de 7 grade deasupra lui zero. Poate de două ori se scoboară mai jos. Totuşi se poartă jachete de blană şi manşoane earăşi de blană, fiindcă aşa e moda la Paris! Şi nu se mulţumesc numai cu mărunţuri, ci chiar adevărate blăni lungi şi groase, parcă ar pleca la Polul Nord.

Măcar de le-ar purta în casă, unde nu se face foc şi e rece, pe lingă că e umed! Dar le poartă în stradă, unde e cald!

Dela „Asociaţiune”.

Biblioteca populară.

Apropiindu-se termenul cînd „Biblioteca populară a Asociaţiunii” trebuie să apară, rugăm pe toţi domnii cari au primit liste de abonament să binevoiască a le înapoia la adresa: „Asociaţiunea” Sibii (Nagyszegben), Str. Şaguna Nr. 6. împreună cu sumele încassate.

E în interesul abonaţilor ca listele de abonament să fie înapoiate cît mai curînd, ca expediţia să se poată face la vreme şi în bună rînduială.

Ceice doresc a se mai înscrie membri ajutători ai „Asociaţiunii” sînt rugaţi a cere liste de abonament, pe cari biroul central le trimite orcuî.

Aducem totodată la cunoştiinţă tuturor, că Nr. 1 din „Biblioteca populară a Asociaţiunii” s'a pus sub tipar şi că până la sfîrşitul lui Decembrie va fi gata. Numărul prim va cuprinde povestirea originii neamului românesc de Dr. Ioan Lupaş. Biblioteca va avea o copertă specială, lucrată de pictorul nostru Gheorghe Russu. Textul broşurii de asemenea va fi ilustrat.

Expediţia primului număr se va face îndată după primirea listelor de abonament.

Rugăm deci încă odată pe toţi ceice au asemenea liste să grăbească cu înapoierea lor, ca expediţia să nu sufere întîrziere.

Biroul „Asociaţiunii”.

Concurs.

În conformitate cu dispoziţiile pentru administrarea fondurilor şi fundaţiunilor „Asociaţiunii” pentru literatura şi cultura poporului român” se publică concurs pentru „premiul Andreiu Murşan” de 300 cor. pe anul 1910.

La concurs se admite orice lucrare originală de cuprins literar, tipărită în Ungaria în cursul anului 1910.

Concurenţii vor avea să înainteze până la 1 April st. n. 1911 biroulul „Asociaţiunii” în Sibii (Str. Şaguna Nr. 6) cinci exemplare din lucrările lor. Premiarea autorului se va face în şedinţa festivă a secţiilor ştiinţifice-literare ce se va ţine cu ocazia adunării generale din 1911 în Blaj.

Sibii, 16 Decembrie 1910.

Iosif St. Şuluţu, **Oct. C. Tăslăuanu,**
prezident. secretar.

CRONICA.

Exelenţa Sa mitropolitul nostru **Ion Meşianu** a fost numit consilier intim al Majestăţii Sale.

Reuniunea română de cîntări şi muzică din loc aranjează în seara de Sin-Vasii în localităţile „Coroanei” un *Concert împreunat cu dans*. Programul petrecerii se va espeda zilele astea cu poştă.

† La *Timişoara* a încetat (subit) din viaţă distinsul nostru fruntaş adv. **Dr. Petru Ţegle**, un filantrop, care întreaga sa agoniseală de 130.000 cor. şi-a testat-o pentru scopuri culturale româneşti. Reposatul a fost un adevărat sprijinitor, care a ajutat în toate părţile, fără a admite să ştie stînga ce-a făcut dreapta. Eată prin ce s'a deosebit acest suflet mare, creştinesc, care trăind retras, cu gîndul, mereu îndreptat la nevoile neamului, potrivit principiului evanghelic, a făcut filantropie fără zurgălăe. În veci pomenirea lui!

„Frauenverein”-ul din localitate aranjează un bal în scopuri de binefacere. Preţul de intrare: de persoană 2 cor. de familie 5 cor. Bilete de intrare se capătă la prezidenta d-na **I. Bibel**, şi la viceprezidentele d-na **Dr. L. Méhes** şi d-na **A. Zemplényi**.

M. O. D. protopresbiter **Alexandru P. Popovici** a dăruit la fondul cultural diecezan 500 cor.

Primul număr al ziarului săptămînal „Poporul Român”, organ al partidului naţional, va apare la 8. Ianuar 1911 (26 Dec. 1910 st. v.)

Ministrul ţării a aprobat statutele Societăţii fondului de teatru rom cu modificările făcute în ultima adunare generală.

La Bucureşti în biserica Sf. Gheorghe s'a oficiat un parastas solemn pentru martirul condeiului **I. Russu-Sirianu**.

La *Tirnova* (cercul Reşiţei) a fost ales de notar cercual Oraviţanul **Nicolae Pocreanu**. Felicitări:

Dr. Ion Lupaş întărit de protopop al Seliştei.

Se zvoneşte că adv. **Dr. Nicolae Ionescu** earăşi va scoate un ziar românesc la Caransebeş.

La Sibii s'a serbat cu demnitate jubileul de 25 de ani de serviciu al d-nului **Partenie Cozma**, directorul „Albinei”.

La Milano a ars vestitul teatru Verdi.

Duminecă, a doua zi de Crăciun, aranjează petreceri: Tinerimea rom. din Ticvaniu-mare, Tinerimea rom. din **Aranyos Gyéres** (Ardeal) şi Tinerimea şcolară din Berlişte.

Candidatul de avocat **Traian Craşovanu** din Lugoj a fost promovat doctor în ştiinţele juridice la universitatea din Budapesta.

La Bucureşti a încetat din viaţă viteazul general **Fălcoianu**. Odihniască în pace!

„Luceafărul”, a treia piesă din trilogia lui **Delavrancea** s'a jucat cu mare succes la Teatrul naţional.

Cîntim în „Drapelul” despre sociologie a vorbit d-l **Dr. V. Branişte** în interesanta conferinţă, care a făcut-o Duminecă. A asistat public numeros şi ales, urmărind cu interes expunerile conferinţiarului de mai bine de un ceas şi un sfert, în cari a arătat condiţiile între cari s'a înfiripat această ştiinţă modernă, problemele ei şi metodel, ilustrînd singuraticile chestii cu exemple din cercul vieţii, care ne priveşte mai de aproape. Mine Duminecă va fi ultima conferinţă înainte de Crăciun. Se va începe tot la 4 ore d. m. Dr. V. Branişte va vorbi despre feminism, cu conferinţa aceasta se va încheia ciclul de conferinţe despre probleme de actualitate. În cele următoare vor urma subiecte de pe alte domenii.

La *Cacova* se fac pregătiri întinse pentru *Scara de Sin-Vasii*, unde îşi vor petrece în cerc restrîns familiile fruntaşe din Valea Caraşului.

Cu bucurie luăm notă despre nobila străduinţă ce se desfăşoară în cercul Jamului întru stîrpirea concubinatelor, o chestie sulevată în mai multe rînduri în consiliul judeţan de Ilustritatea Sa d-nul **Ion Boros**. Şi ne-am bucura şi mai mult dacă am putea semnala această pornire laudabilă şi în cercul Oraviţii.

Duminecă resunau văile de bubuitul trescurilor ce vestiau praznicul păpuşarilor noştri, afirnaţi cu sufletul de patronul lor Spiridon, făcătorul de minuni.

Pentru *îngrăşarea vitelor*, se capătă un admirabil praf, ce se pregăteşte aici în Oraviţa în farmacia „La Sf. Gheorghe”. Leacul acesta îngraşă cai, vite cornute şi apărînd animale preventiv de orice boale.

Bibliografie.

La Administraţia noastră se află de vînzare următoarele cărţi:

Dr. Iosif Popovici: Bocetele româneşti . . . — 80
 „ ” „ Balade populare din Banat 1-80
 Gheorghe Jianu: Potpourri 1-
 Dr. I. Fometescu: Creşterea igienică a copiilor — 25
 Dr. E. Babeş: Diagnostica 3-
 Nicolae Firu: Monografia bisericii ort. rom.
 din Oradea-mare 1-

Editor-proprietar: **Gheorghe Jianu**.
 Redactor-responsabil: **Alexandru Purgariu**.

PROSPECT.

Subscriși pentru a veni în ajutorul țărânului Român înființăm pe timp nedeterminat o „Reuniune de asigurarea reciprocă pe caz de moarte” cu sediul în Gataia (comitatul Timișului) sub conducerea institutului de bani „Ancora” s. p. a. în Gataia.

1. Scopul acestei Reuniuni este de a se îngriji ca părinții după moartea lor să nu lase averea însărcinată cu datorii la copii, așa că urmașii abia să plătiască la interese.

2. Membru poate fi fiecare cetățean sănătos trecut de 20 de ani și dacă n'a împlinit încă 50 de ani.

3. Femeile măritate încă se pot înscrie de membru chiar și dacă n'au 20 de ani.

4. Fiecare membru solvește o taxă de 14. — (patrusprezece) coroane odată pentru todeuna, ear urmașii lui primesc 1000 (una mie) coroane îndată după moarte. La înscriere se plătesc 4 coroane în bani gata, ear restul în rate lunare de cite 2 cor. la lună.

5. Societatea își va începe activitatea, cînd vor fi 1000 (una mie) membri înscriși și își va ține adunarea de constituire. Pănutunci însă membrii înscrișiși au toate drepturile de membri, dar premiul de 1000 (una mie) coroane în caz de moarte nu se poate plăti.

6. Cînd societatea va avea 1000 membri înscriși, atunci toți vor fi convocați la adunarea de constituire în care se vor desbata și statutele ei.

Dacă până în 31 Martie 1911 nu se află una mie de membri, fondatorii își rezervă dreptul Gătaia, ziua Sfintului Nicolaie 1910.

Simeon Popescu m. p. director exec. la „Ancora”, **Trandafir Mercia** m. p. cassar la „Ancora”, **Petru Uuc** m. p. paroh în Bocșa-română, **Nicolae Popoviciu** m. p. preot în Bocșa-română, **Iancu Stan** m. p. preot în Bocșa-română, **Ioan Pincu** m. p. preot în Rafna, **Ilia Broștian** m. p. membru în direcțiune la „Ancora”, **Avram Olariu** m. p. membru în direcțiune la „Ancora”.

de a înființa „Reuniunea” și cu mai puțin membri, dar numai în acel caz, cînd au consultat pe toți membri înscriși și majoritatea acestora s'a învoit.

8. Cînd societatea nu s'ar înființa, membrii înscriși își reprimesc taxele solvite pentru ce răspund subscriși.

9. Premiul de 1000 (una mie) coroane se va solvi numai la urmașii acelor membri, cari dela adunarea de constituire au trăit cel puțin 4 luni de zile și au umplut și trimis la adresa institutului „Ancora” coala de fașiune ce va primi fiecare membru imediat după adunarea de constituire.

10. Premiul se plătește îndată din taxa de 14 coroane, ear ca fondul acesta să fie todeuna întreg, membrii se provoacă ca să-l întregiască repartizîndu-se premiul de 1000 coroane pe toți membrii „Reuniunii”. Dacă un membru de 20 de ani a solvit să zicem de cînd s'a înscris pîna la 45 de ani 600 coroane, atunci nu trebuie să plătiască maideparte, căci taxele ce ar cădea pe el, se acoper din fondul Reuniunii și cu toate acestea urmașii lui primesc suma de 1000 (una mie) cor.

11. Avînd în vedere că **cei tineri pot să moară** **cei bătrîni trebuie să moară** apelăm sprijinul oamenilor de bine, ca să sfătuiască poporul să se înscrie de membri, căci la celelalte națiuni prosperează astfel de „Reuniuni” aducînd foloase mari și de ce n'ar prospera și la noi o atare instituțiune, care să aducă la mulți orfanii mîngăere și ușurarea multor năcazurî.

FUNDATORI:

Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosiască **crema americană, pudra americană și săpunul american**, care de-părtează de pe față și de pe mini orceful de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebun-tate pîn'acum. Se capătă la: **Apoteca Sfintul Gheorghe în Oravița** (peste drum de — prăvălia R. Goldstein). — Prețul unui borcan de cremă americană 1 coroană. Prețul pudrei americ. 1 cor. 50 fil. Prețul săpu-nului americ. 80 fil. Incontra durerii de dinți mai bune sint pi-căturile americane. Prețul 1 cor.

Prăvălie nouă
Victor Hambek
orologer
în Oravița

(Casa lăcătușului Franz Ineze).

are un depozit bogat asortat cu **oroloage și lanțe de aur, argint, niki; inele, brățete, cercei, lanți-șoare, cum și ceasornice de părete și sunătoare.**

Reparaturî cu garanță. — Serviciu prompt și prețuri detot solide.

„Sentinela”,

institut de economii și credit ca societate pe acții
în Satul-nou (Révaufalu),

efectuește toate operațiunile de bancă, cu deosebire acordă împrumuturi ipotecare pe pămînturi din părțile Panciovei dela 500—700 coroane de juger. Primește depnneri în Cont-Curent și pe lingă libele cu

5% interese

capitalizate de douăori pe an, după cari plătește și darea. Primește depunerî de o coroană la săptămîna cu asigurare pe viață pentru 1000—10000 coroane. Plătiri se pot face prin poștă, în care scop se trimit la cerere cecuri poștali și informațiuni în diferite limbi. Pentru depunerî cu asigurare pe viață se caută agenți în toate părțile.

10-4

Direcțiunea.

Aviz.

Am onoare a aviza onoratul public din Oravița și jur, că am primit marea prăvălie (de sus de robî) a lui

Ignatz Feldmann
din Oravița-montană

unde imi voi da toată silința a mulțumi cu deservîșire că și pîn'acum pe on. mei mușterii.

Totodată dau de știre că vind și mai departe **minunatul Spirit de oțet** de care am vindut în prăvalia mea de pîn'acum (colțul pieții „Zguri” dinaintea morii de foc, lingă Casa pompierilor).

Cu distinsă stimă

Ignatz Spieler.

La

Banca „Plugarul” din Cacova

s'au făcut mari schimbări.

Banca „Plugarul” a devenit adeverata bancă a plugarilor, că ea are la conducere mai mult plugari.

Banca „Plugarul” e unica bancă care conduce gratuit asigurarea de vite a plugarilor.

Împrumuturile cele mai ieftine se pot face la banca „Plugarul” din Cacova.

După depunerî camăta mai mare banca „Plugarul” din Cacova o plătește?

Împrumuturi li-se dau plugarilor de-acum înainte cu următoarele condițiuni:

- a) Pe obligațiune cu intabulare în locul prim cu 60%
- b) Pe cambii " " " " " " 61/20%
- c) " " " " " " al doilea " 70%

Depunerî se primesc la „PLUGARUL” dela 1 cor. în sus. Se plătește camăta 5—5 1/2 și 6% după mărimea sumei și după condițiile de depunere. Darea de venit banca o plătește.

Asigurarea de vite Fie care plugar cu suma de 2 fil. după 100 cor. la an, poate să-și asigure vitele încontra pagubelor, ba capătă doctor, oltuit, și medicină, gratuit. Sint înscriși pînă acum 900 frați plugari din 22 comune. S'au desbăgubit

în anul 1909 pentru boi, vaci, cai, viței la 101 membri în preț de 20 mii cor.

Asigurări de viață se pot face în condiții favorabile la banca „Plugarul”.

Acții și Losuri de tot soiul, cumpără banca „PLUGARUL” cu prețurile cele mai mari; cumpără și vinde realități și unelte agronomice.

Vin, răchie foarte bună, de prune, moale sau pre-friptă, se capătă la banca „PLUGARUL”.

Spirit rafinat, și spirit pentru preparat răchiu de bucate, se capătă la fabrica băncei „PLUGARUL” în Surducul-mare.